

Doğal tarımın önemi ve gıda güvenliğimiz - I:

Nihat YILMAZBİLEK - Elektrik ve Elektronik Mühendisi
yilmazbilek.nihat@gmail.com

Giriş:

Toprak erozyonu ile topraklarımızı hızla kaybediyoruz. Ayrıca tarım zehirleri ve kimyasal gübre kullanımı da kontrolsüzce artarak devam ediyor. İhraç edilen tarım ürünlerinin bir kısmı zehir kalıntısı içerdiği için Türkiye'ye iade ediyor ve imha edilmesi gerekirken iç piyasaya sürülüyor. Her gün bir miktar daha küçük çiftçi köyünü terk ederek büyük şehirlere göç etmek zorunda kalıyor.

Ama yüreğime su serpen bir gelişmeyi de gözlüyorum; geçen yıllar içinde doğal tarıma ilgi duyanların, bir arazi alıp kırsala yerleşenlerin sayısı da arttı.

Tabii ki herkesin şehirdeki işlerini, kurulu düzenini bırakıp kırsala yerleşmesi olanaksız. Çünkü çarpık şehirleşme yüzünden şehirler ve kırsal bölge yıllar içinde birbirlerinden gitgide uzaklaştılar. Böylece şehirde hayatını sürdüren kesimin kırsala erişmesi için en azından birkaç saatlik yolu göze alması lazım. Bu da, “Şehirde çalışayım, ama arka bahçemde tavuklarım da olsun.” gibi bir isteği neredeyse olanaksız hale getiriyor. Sonuç olarak, birçok kişi şehirde yaşayıp market raflarındaki ürünlere mahkum olmakla kırsalda yaşayıp doğal besinlerini kendisi üretmek ikileminde kalıyor. Bu durum, şehirlerimizin doğadan kopuk ve çarpık gelişmesinin kaçınılmaz bir sonucu. Ama önemli olan, bu konudaki bilinç seviyesinin artmaya devam etmesi. Şehirden kopamasa bile bilinçli tüketicilerin, talepleriyle baskı oluşturarak üreticileri tarım zehirleri kullanılmamış doğal ürünler üretmeye, satıcıları da doğal ürünler satmaya yönlendirmesi iyi bir gelişme olacaktır. Seçim bizlerin; ya doğal ürünler tüketeceğiz, ya da hastanelerin sürekli “müşterisi” olacağız.

Mevcut durumun özeti:

Çağımızın tüm yeni nesil hastalıklarında yaşam biçimimizin, yediklerimizin, maruz kaldığımız ilaç-zehir kalıntılarının, elektromanyetik kirliliğin, soluduğumuz havanın, içtiğimiz suyun payı var.

2012 yılında İzmir’de yapılan bir kongrede açıklanan rakamlara göre, kötü beslenmeden kaynaklı hastalıkların Türkiye ekonomisine yıllık maliyeti 15 Milyar dolar. Bu çalışmanın daha sonraki yıllarda yapıldığına dair bir veri bulamadım, yapılsaydı 2026 sonuçlarına bakmaktan korkardım. Kötü beslenme aşağıdakilerle sınırlı olmamak üzere başlıca şu gıdaları tüketince oluşuyor:

1. Genetiği değiştirilmiş bitkisel ürünlerle beslenen hayvanların et ve süt ürünleri, (birçok yem içeriğinde bulunan genetiği değiştirilmiş bitkisel ürünler, insanlarda ciddi sağlık sorunlarına sebep oluyor)

2. Koruyucu amaçlı olduğu söylenen antibiyotik kullanımı ile üretilen et, süt ürünleri, (bu ürünleri tüketenlerde antibiyotik direnci oluşuyor ve gerçekten antibiyotik alması gerektiğinde antibiyotik tedavisi işe yaramıyor, salgınlara davetiye)
3. Tarım zehirleri içeren bitkisel ürünler, (zincirleme olarak sayısız hastalığa neden oluyor)
4. Gıdalara katılan tüm katkı maddeleri (renklendiriciler, raf ömrü uzatıcılar, kıvam artırıcılar, hacim vericiler, aroma vericiler, tatlandırıcılar, bağımlılık yapıcılar, ağartıcılar ve bilmediğimiz diğerleri)

Artan nüfus sebebiyle dünyanın açlık tehlikesi ile karşı karşıya kalacağı senaryoları üretilerek, dayatılan endüstriyel tarım yöntemleri tüm dünyayı adeta istila ederken yurdumuz da bundan fazlasıyla payını aldı. Bu sayede, on yıllardır, endüstriyel tarım yapılan araziler genişlerken, ekolojik tarım alanları gitgide küçüldü. Endüstriyel tarım sektörünün dünya çapında sahip olduğu satış ağı ve reklamlar sayesinde, her geçen gün besleyici değeri düşük, kalıntı içeren güzel görünüşlü sahte gıdalar önümüze sürülüyor. Daha fazla kazanç uğruna, fabrika gibi binalarda toprağa ayak basmadan ve güneş yüzü görmeden sadece 45 günde üretilen tavuklar, tornadan çıkmış gibi aynı boydaki lezzetsiz domatesler bize endüstriyel sistem tarafından en gösterişli şekilde sunulurken, şehir hayatının koşuşturması içinde kabul etmemiz bekleniyor. Birim alandan daha fazla ürün elde etmek ve daha uzun raf ömrü sağlamak için çalışan binlerce genetik mühendisi birçok ürünün genleri üzerinde çalışıyor. Bir tohumun genlerine müdahale edildiğinde ilerde hangi sorunların ortaya çıkacağı öngörülemez ve bugünkü teknoloji ile kontrol edilemiyor.

Daha fazla ürün alma hırsıyla, küçük üreticilerin birçoğu da ne yazık ki sonuçlarını öngöremeden doğal olmayan tohumlara, kimyasal gübre ve tarım zehirlerine çok hızlı alıştılar. Şimdi birçok üründe doğal tohum kullanılmaması, hem üreticilerin bilinçsizliğiyle ve kazanma hırsıyla, hem de ilgili kurumların politikalarıyla açıklanabilir. Atalık yerel tohumların desteklenmesi bir yana, ticareti de yasaklandı. Kısaca, genleriyle oynanmış, içeriği şüpheli ithal tohumlar piyasayı ele geçirdiler. Endüstriyel tarım ürünleri büyük marketlerde parlak ışıklar altında, güzel ambalajlarla alıcılara sunulunca, kolayca bulunabilmeleri sebebiyle akşam iş çıkışı eve dönme telaşındaki şehirlielerin zorunlu tercihi haline dönüştü. Sağlıklı mı, katkısız mı ve besleyici mi olup olmadığına fazla bakılmadan sadece sunulduğu ve kolayca erişilebildiği için bu ürünlerin tercih edilmesi çok normaldi. Bu durum, bir takım sağlık sorunları

başlayınca kadar devam etti. Çocuklarda vitamin eksikliği, aşırı kilo alma, erken ergenliğe girme, otizm vakalarında artış, yetişkinlerde kalp ve damar hastalıklarında artış, obezite, alzheimer, yüksek tansiyon, kanser dahil olmak üzere sindirim sistemi hastalıklarındaki artış yıllardır sağlıklı beslenmeden yoksun kalan tüm kesimleri tehdit eder hale geldi.

Şehirlerdeki en büyük binaların hastane binaları olması, tüketilen gıdaların içerikleri hakkında bir fikir veriyor. İşte bunun için doğal tarım yöntemlerine dönmemiz, sağlıklı lezzetli, besleyici gıdalar üretmeyi öğrenmemiz ve çevremize öğretmemiz gerekiyor. Toplumun sağlıklı kalabilmesi ancak bu bilinç seviyesine ulaşılması ile mümkün olabilecek. Bu sayede hem ülkemizin ekolojik zenginliği, doğal florası yok olmaktan kurtulacak, hem de sağlıklı nesiller yetiştirmek için gerekli olan sağlıklı, besleyici ve lezzetli besin kaynağına yeniden sahip olabileceğiz.

Gıda bağımsızlığımızı geri kazanabilmemiz buna bağlı ve geleceğimiz için bunu yapmaya mecburuz.

Sürdürülebilir tarım mümkün mü?

Her ne kadar “sürdürülebilirlik” terimi; üzerinde uzun uzun tartışılmaya değer olsa da, popüler söylemdeki anlamıyla evet, sürdürülebilir tarım mümkündür. Yeter ki, toprak her yıl onarılsın, beslensin, zenginleştirilsin ve böylece on yıllardır maruz kaldığı kimyasal saldırıdan, pulluğun ve traktörün verdiği zarardan, rüzgar ve yağmur erozyonundan, güneşin sebep olduğu yıkıcı etkiden kurtulsun, buna bağlı olarak bio-çeşitlilik içeren üretim artırılsın.

Endüstriyel tarım olmadan dünyanın aç kalacağı açıklamaları, kamuoyu oluşturmak için özellikle endüstriyel tarım ve gıda sektöründen nemalanan medyatik bilim adamlarına söylenmektedir. Medyatik bilimciler (!) neden günümüzdeki bir meyvenin, 1930’larda üretilen bir meyvenin sadece onda biri kadar mineral/vitamin içerdiğini açıklamıyorlar. Çünkü biliyorlar ki bu açıklamanın ucu endüstriyel tarımın zararlarına dayanacak. Sonuç olarak o yere göğe sığdırılmayan endüstriyel tarım sayesinde insanların mideleri tarım zehirlerinin kalıntılarını içeren, boyalı, katkılı, sentetik tatlandırıcı besin değeri düşük, sağlıksız gıdalarla dolu. Strateji çok akıllıca; önce hasta ederken para kazan, sonra tedavi ederken kazanmaya devam et. Dünyanın en büyük tarım zehirleri firmalarının aynı zamanda genetiği değiştirilmiş tohum ve ilaç üreticisi olmaları da bunu gösteriyor.

Anlambilimi açısından baktığımızda ise insan yapısı hiçbir sistemin sürdürülebilir olmadığını görüyoruz. Günümüzde beş yıldızlı otellerde yapılan şatafatlı sürdürülebilirlik konferansları ve programları incelendiğinde satır aralarında görülen gizli mesaj; sömürünün sürdürülebilir olmasına çalışıldığıdır. Bu sömürü kişisel ölçekten ülkeler ölçeğine kadar geniş bir kapsamdadır. Örneğin Avrupa ülkelerindeki refahın sürdürülebilir olması mutlaka bir başka coğrafi bölgenin sömürülmesi üzerinden mümkün olmuştur: İngiltere’nin refahının sürdürülebilmesi; Avustralya, Hindistan ve Afrika’nın bir kısmının yüzyıllardır sömürülmesine bağlıdır. Aynı şekilde, Portekiz’in refahının

yüzyıllardır sürdürülebilmesi Brezilya’nın sömürülmesine, İspanya’nın refahının sürdürülebilmesi ise Latin Amerika’nın sömürülmesine bağlıdır. Belçika hâlâ Afrika kıtasının elmaslarını sömürüyor. Sömürülen ülkeler uyanıp buna son verdikçe sömüren ülkelerdeki refah seviyesi düşmeye başlamaktadır. Bu durum; sömüren ülkelerin refahlarının aslında sürdürülemez temellere dayandığının kanıtıdır. Hayatımız boyunca defalarca gördüğümüz gibi, sömürünün sürdürülebilmesi için savaş çıkarmak gerekiyorsa itinayla savaş da çıkarılmaktadır.

Dolayısıyla, biz doğal tarımda sürdürülebilirlik derken, çiftlik dışına olan bağımlılığın en alt seviyede olduğu bir sistemden bahsediyoruz. Bu da tüm atıkların değerlendirildiği, böylece kirlilik yaratmayan, dolayısıyla fazladan iş çıkarmayan, hayvanların refahının sağlandığı, kendi enerjisini “neredeyse” üreten, hatta dışarı herhangi bir formda enerji, ürün, bilgi, çıktı ihraç eden, eğer çalışanlar varsa, haklarının dürüstçe ödendiği bir sistem tasarımı ile mümkündür ve az da olsa bir miktar dışarı bağımlıdır. Ne yaparsak yapalım gerçekten sürdürülebilir bir sistem kuramayacağımızı bir süre sonra anlarız. Önemli olan dışarıya olan bağımlılığımızı en düşük seviyeye çekebilmektir. Bu sayede bir taraftan ekonomik olarak güçlenirken, diğer taraftan atıklarımızı en alt seviyeye düşürüp, iş yükümüzü de azaltabiliriz. Peki, sıfır atık mümkün mü? İyi bir tasarımla çiftlik atıklarımızı doğayı taklit ederek sifıra düşürebiliriz ve düşürebiliyoruz de. Zaten en iyi çiftlik tasarımı atıkların sifıra yaklaştığı ve iş yükünün azaldığı tasarımdır. Çünkü atık değerlendirilmemiş kaynak demektir, kaynağı değerlendiremezseniz bunun da maliyetini üstlenmek zorunda kalırsınız. Bitkisel üretimsiz hayvancılık veya hayvansız bitkisel üretim yapmak kaçınılmaz olarak yüksek atık üretir, bu sebeple en yüksek maliyetli iş koludur, tabii ki bu maliyet son kullanıcı yani bizler tarafından ödenmektedir. Bu konuya sonraki yazıda detaylıca girip, neden atık ve iş yükünü azaltmak ve maliyetleri düşürmek için bitkisel üretim ve hayvancılığın mutlaka birlikte yapılması gerektiğini inceleyeceğiz.

Aslında kendini sürdürebilen sistemler sadece doğal ve yaşlı ormanlardır. Doğal yaşlı ormanlar; her türlü ihtiyaçlarını kendi içlerinde üretip, dışarıdan hiçbir desteğe ihtiyaç duymadan çağlar boyu yaşamlarını sürdürürler. Tabii ki, insanlar tarafından talan edilip maden sahaları açılmadıkça. Ama Akbelen ve Kazdağlarında olduğu gibi yüzlerce yıllık doğal ormanlar talan edilirse eko sistem büyük yara alır ve bölgenin hem faunası hem de florası yok olur. Eko sistem içinde yer alan sadece bitkiler ve hayvanlar değildir, toprak bakterileri ve mantarlar bir toprağı toprak yapan en önemli mikro canlılardır. Maden sahaları açılırken toprağın üst katmanındaki tüm mikro yaşam da yok edildiği için, toprak tüm canlılığını yitirir ve çölleşir. Bu yüzden maden firmalarının sözünü ettiği yeniden ağaçlandırma yapılacağı iddiası bilimsel gerçeklerle bağdaşmamaktadır. Çünkü mikro canlıların olmadığı bir toprakta bitkiler yetişemez. Bu vesileyle Akbelen’de toprağını ve zeytinliğini korumaya çalışırken tutuklanan Esra Işık aslında bir ekoloji ve biyoloji dersi vermektedir, kendisini sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bir sonraki yazı: Doğal tarıma giriş